

ВИСНОВОК

попередньої експертизи про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи

АЛЬ-ГАЗАЛІ АМІНА

на тему: **“Організаційно-економічний механізм регулювання фундаментальних наукових досліджень”**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** за спеціальністю **051 Економіка**

Рецензенти, які призначені Вченою Радою Центральноукраїнського національного технічного університету (протокол № 9 від 26.04.2021 р.):

д.е.н., доцент Сибірцев В.В.,

к.е.н., професор Левченко А.О.,

на основі результатів засідання фахового семінару з попередньої експертизи дисертації Аль-Газалі Аміна на тему “Організаційно-економічний механізм регулювання фундаментальних наукових досліджень” (протокол № 1 від 20.05.2021 р.) прийняли наступне рішення:

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Вважаємо, що дисертантом вдало обрано проблематику і тему дисертації, вони становлять значний науковий інтерес та відображають актуальність проведеного дослідження. Управління ланцюговим процесом ринкової реалізації сукупності нагромаджених суспільством знань з можливістю отримання високої наукової ренти у процесі споживання кінцевого суспільного продукту повинно ґрунтуватись на комплексному регулюванні процесів фундаментальних наукових досліджень (ФНД) в межах домінуючого технологічного устрою. Метою запровадження організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень є підпорядкування економічного інструментарію управлінського впливу суб'єктів регулювання – кон'юнктурної політики короткотермінового антициклічного регулювання, засобів середньострокового та довгострокового цільового регулювання структурної політики і загального стимулювання зростання на віддалену перспективу – циклічно організованій діяльності у сфері стратегічних досліджень та розробок (R&D), формування групи партнерів та стейкхолдерів R&D, управління портфелем, процесом, функціями R&D, яку спрямовано на інституалізацію структур сприяння поширенню фундаментальних наукових знань.

Обравши для дослідження актуальний, проте лише фрагментарно розроблений у теорії, а тому зі значними застереженнями придатний для практичного використання у секторальному менеджменті знань процес регулювання фундаментальних наукових досліджень, дисертант провів системний та комплексний аналіз наукових праць щодо особливостей їхнього здійснення у когнітарному соціумі, практичних аспектів проведення досліджень у період формування передумов та безпосереднього переходу до постіндустріальної економіки знань.

Наукова гіпотеза дисертаційної роботи містить авторське припущення про неможливість ефективного регулювання фундаментальних наукових досліджень без запровадження комплексного організаційно-економічного механізму. Ідея

вирішення гіпотези формулюється автором у вигляді необхідності упорядкування активних дій суб'єктів фундаментальних наукових досліджень щодо формування сукупності соціально значимих ресурсів знань, вмінь, професійно-кваліфікаційних здібностей і навичок, інших творчих якостей індивідів, що полягають у володінні та використанні ними на постійній основі знань генеруючого та рентоутворювального потенціалу креативного способу мислення, об'єктів інтелектуальної власності, тимчасово некомерціалізованих результатів наукової та науково-технічної діяльності тривалого використання.

Дослідження дисертанта є пілотним у галузі соціальних та поведінкових наук щодо особливостей використання організаційно-економічного механізму регулювання процесів послідовної активізації, нарощування масштабів та максимальної універсалізації практико-перетворювальної діяльності з формування колективного добробуту засобами надання суспільних благ нового знання на основі дотримання об'єктивних критеріїв формування наукового світогляду про базові структури природи, суспільства та мислення. Цим зумовлено вибір теми, мети та завдань, структури та змісту дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно плану наукових досліджень Центральноукраїнського національного технічного університету в межах науково-дослідних робіт: “Удосконалення механізму державного регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі економіки” (номер державної реєстрації 0113U003622, 2013 р.), де автором досліджено теоретичні засади регулювання процесів генерування, постійної реновації, продуктивної реалізації когнітивного потенціалу наукових працівників, трансферу фундаментальних наукових знань як чинника інноваційного розвитку національної економіки; “Організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів на ринку кваліфікованої праці” (номер державної реєстрації 0113U003434, 2013 р.), під час виконання якої було здійснено кількісне оцінювання інноваційного потенціалу установи-розробника проекту фундаментальних наукових досліджень; “Стратегічне програмування розвитку мезоекономічних систем в структурі національної економіки” (0117U001291, 2017 р.), під час виконання якої було досліджено методичні підходи до оцінювання сучасного стану та тенденцій регулювання сфери фундаментальних наукових досліджень у національній економіці України.

Оцінювання відповідності дисертації вимогам, передбаченим пунктом 10 “Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії”, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

Дисертацію Аль-Газалі А. подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконаної особисто, націленої на поглиблення теоретико-методичних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо формування, використання та удосконалення організаційно-економічного механізму багаторівневого регулювання фундаментальних наукових досліджень у процесі функціонування економіки знань. Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту.

Наукова новизна отриманих автором результатів полягає у наступному:

удосконалено:

– теоретичні положення щодо визначення сутності поняття “фундаментальні наукові дослідження”, що на відміну від їхнього розуміння як первинних вишукувань, експериментальних або теоретичних робіт з метою отримання нових знань про основоположні властивості явищ та спостережуваних фактів без конкретної мети застосування, розглядаються у якості соціального, неподільного, тотального і невиключного, неперевантажуваного, невивіркованого у споживанні, неконкурентного, локалізованого до використання, пов’язаного з тимчасово невизначеним економічним ефектом від використання, очікуваним високим потенціалом формування доданої вартості, глобальним соціальним ефектом у випадку використання, порівняно невисокими витратами з обмеження доступу до нього для споживачів, таким, що слабо піддається інфляції чистим суспільним благом, вигоду від використання якого у випадку оприлюднення неподільно розділено по всьому суспільству незалежно від бажання окремих індивідів придбавати його, а також особливостей інституалізації фундаментальних наукових досліджень у когнітарному соціумі, що визначаються потребою у їхньому здійсненні, а також потенціалом до активації зазначеної потреби;

– діалектико-феноменологічний підхід до розуміння сутності прикладних аспектів здійснення ФНД періоду становлення передумов і переходу до постіндустріальної економіки знань, які полягають у послідовному подоланні детерміністичної логіки формування фундаментальних наукових понять з можливістю проведення логічних операцій над ними, домінування законів формальної та неформальної логіки, індуктивно-дедуктивних схем формування умовиводів, проведення доказових операцій, формування гіпотез на протиположному у послідовності креативних ітерацій використанні організаційно-економічного механізму конструювання “ядра” фундаментальних наукових знань етапу “зрілої науки” за принципом очікування та заохочення дослідників до їхнього спростування, інструментарію позитивної та негативної евристики, еволюційної епістемології реалізації науково-дослідних програм, змісту сучасних форм та національних моделей публічного регулювання ФНД, що реалізуються з метою створення умов динамічного оновлення ціннісної концепції фундаментальних знань, досягнення нових порогових значень та відновлення рівноважного стану процесів продукування невичерпних позакон’юнктурних суспільних благ у вигляді концептуальних результатів наукових розвідок, що відповідають класифікаційним ознакам найвищого ступеня наукової новизни;

– перелік стратегічних напрямів підвищення рівня ефективності організаційно-економічного механізму регулювання ФНД, що полягають у більш результативному використанні інструментарію регулювання дослідницької діяльності засобами секторального менеджменту: егоцентричного рівня – з метою максимальної активізації та результативного використання засобів внутрішнього самоорганізування суб’єктів пізнавальної діяльності та мобілізації інтуїтивних ресурсів абдуктивної практики, інших пов’язаних дослідницьких компетенцій агентів когнітивної активності; групового рівня – з метою формування на основі теорії інтерперсональної діяльності процесів обміну та ефективного використання

норм, як обов'язкових принципів та правил активності, ролей як очікуваної поведінки членів груп у відповідності до формальної когнітивної позиції та неформального статусу у групі, всебічного організаційного сприяння тимчасовим/постійним мережам дослідників, які взаємодіють між собою та усвідомлюють приналежність до упорядкованої структури комунікацій, емоційних зв'язків; публічного рівня – з метою реалізування владних компетенцій щодо формування базових компетентностей суб'єктів ФНД, створення умов для самостійного обрання суб'єктами регулювання напрямів та варіантів здійснення наукового пошуку;

– класифікаційні ознаки різнорідних інноваційних засобів підвищення ефективності менеджменту мережевої діяльності учасників ФНД з метою нарощування рівня системності розроблюваних науково-дослідницьких програм, яка виступає у якості методологічно аутодетермінованої цілісності, що заснована на принципах повноти вихідних підстав, виводимості понять та тверджень, цілісності побудованого знання, проявляється у структурованій в груповій діяльності системоутворюючій, критичній та прогностичній єдності генетично пов'язаних теорій, обґрунтовується онтологічними, семантичними, гносеологічними та аксіологічними підставами, еволюціонує у відповідності до певного типу нелінійності, складності та самоорганізації діяльності наукової спільноти, особливостей поєднання та використання окремих теорій в межах єдиної наукової парадигми;

– зміст комплексу пропозицій щодо організаційного та економічного забезпечення менеджменту процесів реалізації дослідницьких програм у сфері ФНД в Україні, що ґрунтуються на засобах задоволення усвідомленої об'єктивної необхідності створення базису розширення горизонтів прикладних розвідок, подолання обмежень рутинних виробничих технологій, розширення кількості стейкхолдерів, генерування нових різновидів практичної цінності, подолання “пасток” короткотермінової економічної вигоди, що пов'язується з нелінійним скорочення витрат, глобалізацією та прискоренням обігу капітальних ресурсів, підвищення продуктивності інтелектуальної праці, щонайменше, перманентним креативним оновленням інструментарію еволюційного нарощування рівня результативного залучення та оперування ендогенними факторами інтенсивного розширення масового національного виробництва в межах превалюючих технологічних устроїв за рахунок контрольованого комбінування нейтрального, працеощадного та капіталоощадного залучення ресурсів національного багатства;

дістали подальшого розвитку:

– методичні положення щодо проведення компаративного рейтингового оцінювання міжнародної практики регулювання фундаментальних наукових досліджень на макроекономічному рівні, які, на відміну від поширених підходів, дозволяють здійснити не лише міжкраїнні порівняння особливостей та обсягів фінансування дисциплінарних об'єктів соціально-економічних досліджень, але й здійснювати їхнє прогнозування, базуючись не лише на оцінках економічного потенціалу національних економік, але і особливостях реалізації прийнятих моделей регулювання соціальної політики епохи переходу до постіндустріальної моделі

розвитку, доміантними ознаками якої виступають: ступень впливу держави на її формування, типи базових соціальних процесів, політико-ідеологічне спрямування форм публічного регулювання соціального сектору, рівень розвитку національної інноваційної системи, пропорції технологічної матриці зв'язків між галузями національної економіки на стадії проміжного споживання, рівень кінцевого споживання у структурі міжгалузевого балансу, характер зв'язків між соціальною та економічною політикою, рівень залучення стейкхолдерів до управління соціальним сектором національної економіки;

– методи аналітичного оцінювання інтегрального індексу ефективності регулювання діяльності, у розрізі секцій, відділень регіональних центрів, наукових установ, організацій дослідно-виробничої бази, малих та спільних підприємств, технопарків Національної академії наук України та галузевими підсистемами академічних досліджень у сегментах педагогічних наук, правових наук, розвитку агропромислового комплексу, культури і мистецтв, медицини Національних галузевих академій наук України, що враховують результати оцінювання затрат, кінцевого продукту, ефективності та якості виконання ними бюджетних програм фундаментальних наукових досліджень.

Значення одержаних результатів для теорії і практики. Результати дисертаційної роботи мають суттєве теоретичне і практичне значення, що полягає у можливості використання запропонованих методичних положень та практичних рекомендацій для вдосконалення комплексного організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень, розробки пропозицій щодо його формування, використання й інноваційного оновлення на засадах запровадження багаторівневого секторального менеджменту генерування наукомістких продуктів та високих технологій.

Отримані результати та висновки дисертаційного дослідження було впроваджено в практичну діяльність організацій та установ:

– Інституту сільського господарства Степу Національної академії аграрних наук України (довідка № 007/к-011 від 09.02.2021 р.);

– Департаменту статистики Кіровоградської обласної державної адміністрації (довідка №01-19-701/08 від 22 січня 2021 р.);

– Центральноукраїнського національного технічного університету (довідка № 33-15/1703 від 12.11.2020 р.).

Кількість наукових публікацій. Публікації автора повністю висвітлюють положення дисертаційного дослідження. Основні положення та результати дисертації викладено у 5 наукових працях обсягом 1,5 др. арк. (особисто автору належить 1 наукова праця обсягом 0,14 др. арк.), з них 2 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 2 – в інших виданнях, у тому числі 2 тези доповідей на міжнародних та регіональних науково-практичних конференціях.

Серед статей у міжнародних наукових виданнях є: Levchenko O., Al-Ghazali A.S.A. Classical philosophical foundations of fundamental scientific research' institutionalization in cognitive society. *Three Seas Economic Journal*. 2020. Vol. 1. No. 4. P. 67-76.

Серед статей у фахових українських виданнях є: Левченко О.М., Аль-Газалі А. Новітні форми та національні моделі регулювання фундаментальними науковими дослідженнями. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2020. Вип. 5(38). С. 9-17; Левченко О.М., Аль-Газалі А. Міжкrajнні порівняння практики регулювання фундаментальними науковими дослідженнями. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 6. С. 112-119.

Позитивно оцінюючи рівень проведеного наукового дослідження та запропонованих рекомендацій, необхідно відзначити ряд дискусійних положень:

1) недостатньо висвітленим у дисертації є питання, якими саме є особливості та інструменти опосередкованого регулятивного впливу, що здійснюється з метою стимулювання процесів інноваційного оновлення практико-перетворювальних компетентностей дослідників у сфері фундаментальних наукових досліджень (рис. 1.9, стор. 69), на якому рівні використання організаційно-економічного механізму вони реалізуються (рис. 1.8, стор. 67), яким чином інтегруються до схеми мультирівневого регулювання процесу фундаментальних наукових досліджень (рис. 3.1, стор. 151);

2) глибина аналітичних досліджень значно виграла би від поглибленого вивчення захищених у глобальному науковому просторі дисертацій за обраною тематикою, в тому числі за технічними та гуманітарними спеціальностями. Це зробило би можливим всебічно розкрити міждисциплінарний характер досліджень, підняти рівень системного підходу на максимальну висоту. До того, аналіз наукових публікацій у періодичних виданнях, які включено до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science Core Collection, надав би можливість актуалізувати напрями досліджень, узгодити їх з пріоритетами розвитку теорії та практики секторального менеджменту знань у галузі соціальних та поведінкових наук;

3) доцільно деталізувати та формалізувати висловлені у роботі пропозиції щодо методів регулювання ФНД у єдиній системі організації R&D в межах функціонування національної інноваційної системи в Україні (рис. 3.2, стор. 153) засобами побудови агент-орієнтованих моделей зв'язків інституціональних акторів синтетичної моделі обміну інформаційними та грошовими потоками між сегментами спіральної системи Quadruple Helix (рис. 3.14, стор. 192), яка розгортається в умовах функціонування постіндустріальної економіки знань;

4) робота набула би додаткової цінності за умови розширеного висвітлення особливостей організування групової й мережевої діяльності дослідників з точки зору обґрунтування первинних теоретичних об'єктів ФНД, взаємодій в умовах конкурування за ресурси фінансування, упорядкування та підвищення рівня системності наукових дослідницьких програм, програмно-цільового методу управління дослідницькою діяльністю у соціально-гуманітарній сфері, особливостей запровадження ціннісно орієнтованого менеджменту знань, саморегулювання діяльності методами позитивної та негативної евристики тощо.

Повнота опублікування результатів дисертації. Усі відзначені наукові публікації можливо зарахувати за темою дисертації. У відмічених публікаціях здійснено обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до мети статті (поставленого завдання) та висновків.

ВИСНОВОК

попередньої експертизи про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи

АЛЬ-ГАЗАЛІ АМІНА

на тему: **“Організаційно-економічний механізм регулювання фундаментальних наукових досліджень”**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка**

Рецензенти, які призначені Вченою Радою Центральноукраїнського національного технічного університету (протокол № 9 від 26.04.2021 р.):

д.е.н., доцент Сибірцев В.В.,

к.е.н., професор Левченко А.О.,

на основі результатів засідання фахового семінару з попередньої експертизи дисертації Аль-Газалі Аміна на тему “Організаційно-економічний механізм регулювання фундаментальних наукових досліджень” (протокол № 1 від 20.05.2021 р.) прийняли наступне рішення:

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Вважаємо, що дисертантом вдало обрано проблематику і тему дисертації, вони становлять значний науковий інтерес та відображають актуальність проведеного дослідження. Управління ланцюговим процесом ринкової реалізації сукупності нагромаджених суспільством знань з можливістю отримання високої наукової ренти у процесі споживання кінцевого суспільного продукту повинно ґрунтуватись на комплексному регулюванні процесів фундаментальних наукових досліджень (ФНД) в межах домінуючого технологічного устрою. Метою запровадження організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень є підпорядкування економічного інструментарію управлінського впливу суб'єктів регулювання – кон'юнктурної політики короткотермінового антициклічного регулювання, засобів середньострокового та довгострокового цільового регулювання структурної політики і загального стимулювання зростання на віддалену перспективу – циклічно організованій діяльності у сфері стратегічних досліджень та розробок (R&D), формування групи партнерів та стейкхолдерів R&D, управління портфелем, процесом, функціями R&D, яку спрямовано на інституалізацію структур сприяння поширенню фундаментальних наукових знань.

Обравши для дослідження актуальний, проте лише фрагментарно розроблений у теорії, а тому зі значними застереженнями придатний для практичного використання у секторальному менеджменті знань процес регулювання фундаментальних наукових досліджень, дисертант провів системний та комплексний аналіз наукових праць щодо особливостей їхнього здійснення у когнітарному соціумі, практичних аспектів проведення досліджень у період формування передумов та безпосереднього переходу до постіндустріальної економіки знань.

Наукова гіпотеза дисертаційної роботи містить авторське припущення про неможливість ефективного регулювання фундаментальних наукових досліджень без запровадження комплексного організаційно-економічного механізму. Ідея

вирішення гіпотези формулюється автором у вигляді необхідності упорядкування активних дій суб'єктів фундаментальних наукових досліджень щодо формування сукупності соціально значимих ресурсів знань, вмінь, професійно-кваліфікаційних здібностей і навичок, інших творчих якостей індивідів, що полягають у володінні та використанні ними на постійній основі знаннегенеруючого та рентоутворювального потенціалу креативного способу мислення, об'єктів інтелектуальної власності, тимчасово некомерціалізованих результатів наукової та науково-технічної діяльності тривалого використання.

Дослідження дисертанта є пілотним у галузі соціальних та поведінкових наук щодо особливостей використання організаційно-економічного механізму регулювання процесів послідовної активізації, нарощування масштабів та максимальної універсалізації практико-перетворювальної діяльності з формування колективного добробуту засобами надання суспільних благ нового знання на основі дотримання об'єктивних критеріїв формування наукового світогляду про базові структури природи, суспільства та мислення. Цим зумовлено вибір теми, мети та завдань, структури та змісту дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно плану наукових досліджень Центральноукраїнського національного технічного університету в межах науково-дослідних робіт: “Удосконалення механізму державного регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі економіки” (номер державної реєстрації 0113U003622, 2013 р.), де автором досліджено теоретичні засади регулювання процесів генерування, постійної реновації, продуктивної реалізації когнітивного потенціалу наукових працівників, трансферу фундаментальних наукових знань як чинника інноваційного розвитку національної економіки; “Організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів на ринку кваліфікованої праці” (номер державної реєстрації 0113U003434, 2013 р.), під час виконання якої було здійснено кількісне оцінювання інноваційного потенціалу установи-розробника проекту фундаментальних наукових досліджень; “Стратегічне програмування розвитку мезоекономічних систем в структурі національної економіки” (0117U001291, 2017 р.), під час виконання якої було досліджено методичні підходи до оцінювання сучасного стану та тенденцій регулювання сфери фундаментальних наукових досліджень у національній економіці України.

Оцінювання відповідності дисертації вимогам, передбаченим пунктом 10 “Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії”, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

Дисертацію Аль-Газалі А. подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконаної особисто, націленої на поглиблення теоретико-методичних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо формування, використання та удосконалення організаційно-економічного механізму багаторівневого регулювання фундаментальних наукових досліджень у процесі функціонування економіки знань. Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту.

Наукова новизна отриманих автором результатів полягає у наступному:

удосконалено:

– теоретичні положення щодо визначення сутності поняття “фундаментальні наукові дослідження”, що на відміну від їхнього розуміння як первинних вишукувань, експериментальних або теоретичних робіт з метою отримання нових знань про основоположні властивості явищ та спостережуваних фактів без конкретної мети застосування, розглядаються у якості соціального, неподільного, тотального і невиключного, неперевантажуваного, невідбіркового у споживанні, неконкурентного, локалізованого до використання, пов’язаного з тимчасово невизначеним економічним ефектом від використання, очікуваним високим потенціалом формування доданої вартості, глобальним соціальним ефектом у випадку використання, порівняно невисокими витратами з обмеження доступу до нього для споживачів, таким, що слабо піддається інфляції чистим суспільним благом, вигоду від використання якого у випадку оприлюднення неподільно розділено по всьому суспільству незалежно від бажання окремих індивідів придбавати його, а також особливостей інституалізації фундаментальних наукових досліджень у когнітарному соціумі, що визначаються потребою у їхньому здійсненні, а також потенціалом до активації зазначеної потреби;

– діалектико-феноменологічний підхід до розуміння сутності прикладних аспектів здійснення ФНД періоду становлення передумов і переходу до постіндустріальної економіки знань, які полягають у послідовному подоланні детерміністичної логіки формування фундаментальних наукових понять з можливістю проведення логічних операцій над ними, домінування законів формальної та неформальної логіки, індуктивно-дедуктивних схем формування умовиводів, проведення доказових операцій, формування гіпотез на противагу втілюваному у послідовності креативних ітерацій використанні організаційно-економічного механізму конструювання “ядра” фундаментальних наукових знань етапу “зрілої науки” за принципом очікування та заохочення дослідників до їхнього спростування, інструментарію позитивної та негативної евристики, еволюційної епістемології реалізації науково-дослідних програм, змісту сучасних форм та національних моделей публічного регулювання ФНД, що реалізуються з метою створення умов динамічного оновлення ціннісної концепції фундаментальних знань, досягнення нових порогових значень та відновлення рівноважного стану процесів продукування невичерпних позакон’юнктурних суспільних благ у вигляді концептуальних результатів наукових розвідок, що відповідають класифікаційним ознакам найвищого ступеня наукової новизни;

– перелік стратегічних напрямів підвищення рівня ефективності організаційно-економічного механізму регулювання ФНД, що полягають у більш результативному використанні інструментарію регулювання дослідницької діяльності засобами секторального менеджменту: егоцентричного рівня – з метою максимальної активізації та результативного використання засобів внутрішнього самоорганізування суб’єктів пізнавальної діяльності та мобілізації інтуїтивних ресурсів абдуктивної практики, інших пов’язаних дослідницьких компетенцій агентів когнітивної активності; групового рівня – з метою формування на основі теорії інтерперсональної діяльності процесів обміну та ефективного використання

норм, як обов'язкових принципів та правил активності, ролей як очікуваної поведінки членів груп у відповідності до формальної когнітивної позиції та неформального статусу у групі, всебічного організаційного сприяння тимчасовим/постійним мережам дослідників, які взаємодіють між собою та усвідомлюють приналежність до упорядкованої структури комунікацій, емоційних зв'язків; публічного рівня – з метою реалізування владних компетенцій щодо формування базових компетентностей суб'єктів ФНД, створення умов для самостійного обрання суб'єктами регулювання напрямів та варіантів здійснення наукового пошуку;

– класифікаційні ознаки різнорідних інноваційних засобів підвищення ефективності менеджменту мережевої діяльності учасників ФНД з метою нарощування рівня системності розроблюваних науково-дослідницьких програм, яка виступає у якості методологічно аутодетермінованої цілісності, що заснована на принципах повноти вихідних підстав, виводимості понять та тверджень, цілісності побудованого знання, проявляється у структурованій в груповій діяльності системоутворюючій, критичній та прогностичній єдності генетично пов'язаних теорій, обґрунтовується онтологічними, семантичними, гносеологічними та аксіологічними підставами, еволюціонує у відповідності до певного типу нелінійності, складності та самоорганізації діяльності наукової спільноти, особливостей поєднання та використання окремих теорій в межах єдиної наукової парадигми;

– зміст комплексу пропозицій щодо організаційного та економічного забезпечення менеджменту процесів реалізації дослідницьких програм у сфері ФНД в Україні, що ґрунтуються на засобах задоволення усвідомленої об'єктивної необхідності створення базису розширення горизонтів прикладних розвідок, подолання обмежень рутинних виробничих технологій, розширення кількості стейкхолдерів, генерування нових різновидів практичної цінності, подолання “пасток” короткотермінової економічної вигоди, що пов'язується з нелінійним скороченням витрат, глобалізацією та прискоренням обігу капітальних ресурсів, підвищення продуктивності інтелектуальної праці, щонайменше, перманентним креативним оновленням інструментарію еволюційного нарощування рівня результативного залучення та оперування ендогенними факторами інтенсивного розширення масового національного виробництва в межах превалюючих технологічних устроїв за рахунок контрольованого комбінування нейтрального, працеощадного та капіталоощадного залучення ресурсів національного багатства;

дістали подальшого розвитку:

– методичні положення щодо проведення компаративного рейтингового оцінювання міжнародної практики регулювання фундаментальних наукових досліджень на макроекономічному рівні, які, на відміну від поширених підходів, дозволяють здійснити не лише міжкраїнні порівняння особливостей та обсягів фінансування дисциплінарних об'єктів соціально-економічних досліджень, але й здійснювати їхнє прогнозування, базуючись не лише на оцінках економічного потенціалу національних економік, але і особливостях реалізації прийнятих моделей регулювання соціальної політики епохи переходу до постіндустріальної моделі

розвитку, доміантними ознаками якої виступають: ступень впливу держави на її формування, типи базових соціальних процесів, політико-ідеологічне спрямування форм публічного регулювання соціального сектору, рівень розвитку національної інноваційної системи, пропорції технологічної матриці зв'язків між галузями національної економіки на стадії проміжного споживання, рівень кінцевого споживання у структурі міжгалузевого балансу, характер зв'язків між соціальною та економічною політикою, рівень залучення стейкхолдерів до управління соціальним сектором національної економіки;

– методи аналітичного оцінювання інтегрального індексу ефективності регулювання діяльності, у розрізі секцій, відділень регіональних центрів, наукових установ, організацій дослідно-виробничої бази, малих та спільних підприємств, технопарків Національної академії наук України та галузевими підсистемами академічних досліджень у сегментах педагогічних наук, правових наук, розвитку агропромислового комплексу, культури і мистецтв, медицини Національних галузевих академій наук України, що враховують результати оцінювання затрат, кінцевого продукту, ефективності та якості виконання ними бюджетних програм фундаментальних наукових досліджень.

Значення одержаних результатів для теорії і практики. Результати дисертаційної роботи мають суттєве теоретичне і практичне значення, що полягає у можливості використання запропонованих методичних положень та практичних рекомендацій для вдосконалення комплексного організаційно-економічного механізму регулювання фундаментальних наукових досліджень, розробки пропозицій щодо його формування, використання й інноваційного оновлення на засадах запровадження багаторівневого секторального менеджменту генерування наукомістких продуктів та високих технологій.

Отримані результати та висновки дисертаційного дослідження було впроваджено в практичну діяльність організацій та установ:

– Інституту сільського господарства Степу Національної академії аграрних наук України (довідка № 007/к-011 від 09.02.2021 р.);

– Департаменту статистики Кіровоградської обласної державної адміністрації (довідка №01-19-701/08 від 22 січня 2021 р.);

– Центральноукраїнського національного технічного університету (довідка № 33-15/1703 від 12.11.2020 р.).

Кількість наукових публікацій. Публікації автора повністю висвітлюють положення дисертаційного дослідження. Основні положення та результати дисертації викладено у 5 наукових працях обсягом 1,5 др. арк. (особисто автору належить 1 наукова праця обсягом 0,14 др. арк.), з них 2 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 2 – в інших виданнях, у тому числі 2 тези доповідей на міжнародних та регіональних науково-практичних конференціях.

Серед статей у міжнародних наукових виданнях є: Levchenko O., Al-Ghazali A.S.A. Classical philosophical foundations of fundamental scientific research' institutionalization in cognitive society. *Three Seas Economic Journal*. 2020. Vol. 1. No. 4. P. 67-76.

Серед статей у фахових українських виданнях є: Левченко О.М., Аль-Газалі А. Новітні форми та національні моделі регулювання фундаментальними науковими дослідженнями. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2020. Вип. 5(38). С. 9-17; Левченко О.М., Аль-Газалі А. Міжкrajнні порівняння практики регулювання фундаментальними науковими дослідженнями. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 6. С. 112-119.

Позитивно оцінюючи рівень проведеного наукового дослідження та запропонованих рекомендацій, необхідно відзначити ряд дискусійних положень:

1) недостатньо висвітленим у дисертації є питання, якими саме є особливості та інструменти опосередкованого регулятивного впливу, що здійснюється з метою стимулювання процесів інноваційного оновлення практико-перетворювальних компетентностей дослідників у сфері фундаментальних наукових досліджень (рис. 1.9, стор. 69), на якому рівні використання організаційно-економічного механізму вони реалізуються (рис. 1.8, стор. 67), яким чином інтегруються до схеми мультирівневого регулювання процесу фундаментальних наукових досліджень (рис. 3.1, стор. 151);

2) глибина аналітичних досліджень значно виграла би від поглибленого вивчення захищених у глобальному науковому просторі дисертацій за обраною тематикою, в тому числі за технічними та гуманітарними спеціальностями. Це зробило би можливим всебічно розкрити міждисциплінарний характер досліджень, підняти рівень системного підходу на максимальну висоту. До того, аналіз наукових публікацій у періодичних виданнях, які включено до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science Core Collection, надав би можливість актуалізувати напрями досліджень, узгодити їх з пріоритетами розвитку теорії та практики секторального менеджменту знань у галузі соціальних та поведінкових наук;

3) доцільно деталізувати та формалізувати висловлені у роботі пропозиції щодо методів регулювання ФНД у єдиній системі організації R&D в межах функціонування національної інноваційної системи в Україні (рис. 3.2, стор. 153) засобами побудови агент-орієнтованих моделей зв'язків інституціональних акторів синтетичної моделі обміну інформаційними та грошовими потоками між сегментами спіральної системи Quadruple Helix (рис. 3.14, стор. 192), яка розгортається в умовах функціонування постіндустріальної економіки знань;

4) робота набула би додаткової цінності за умови розширеного висвітлення особливостей організування групової й мережевої діяльності дослідників з точки зору обґрунтування первинних теоретичних об'єктів ФНД, взаємодій в умовах конкурування за ресурси фінансування, упорядкування та підвищення рівня системності наукових дослідницьких програм, програмно-цільового методу управління дослідницькою діяльністю у соціально-гуманітарній сфері, особливостей запровадження ціннісно орієнтованого менеджменту знань, саморегулювання діяльності методами позитивної та негативної евристики тощо.

Повнота опублікування результатів дисертації. Усі відзначені наукові публікації можливо зарахувати за темою дисертації. У відмічених публікаціях здійснено обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до мети статті (поставленого завдання) та висновків.

Особистий внесок здобувача. Основні результати дисертаційної роботи отримано автором особисто.

Дисертаційна робота Аль-Газалі А. відповідає вимогам щодо оформлення дисертації, встановленим МОН України та вимогам п. 10 Постанови Кабінету міністрів України від 06.03.2019 № 167 “Про присудження ступеня доктора філософії”.

Дисертаційну роботу викладено на 245 сторінках машинописного тексту, з них основного тексту – 168 сторінок. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (347 найменувань).

Висновок. Таким чином, за новизною та актуальністю, науковою значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення у науковій періодиці, станом оформлення дисертаційне дослідження Аль-Газалі А. відповідає вимогам, що висуваються до дисертації доктора філософії, вимогам пп. 9, 10, 11 “Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії”, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 “Про присудження ступеня доктора філософії” щодо здобуття ступеня доктора філософії. На підставі вище викладеного дослідження Аль-Газалі Аміна та тему “Організаційно-економічний механізм регулювання фундаментальних наукових досліджень” є завершеною кваліфікаційною науковою працею, положення якої розв’язують важливі наукові проблеми у галузі соціальних та поведінкових наук.

Рекомендовано прийняти до захисту дисертаційну роботу Аль-Газалі Аміна на тему: “Організаційно-економічний механізм регулювання фундаментальних наукових досліджень”.

Запропоновано офіційних опонентів, які є провідними фахівцями із заявленої спеціальності та за темою дисертації:

– ДРОБЯЗКО СВІТЛАНУ ІГОРІВНУ, д.е.н., професора, професора кафедри фінансів та обліку закладу вищої освіти “Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна”;

– КОВАЛЯ ВІКТОРА ВАСИЛЬОВИЧА, д.е.н., професора, виконуючого обов’язки директора Південного наукового центру Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України.

Рецензенти

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Центральноукраїнського національного технічного університету,

доктор економічних наук, доцент

Сибірцев В.В.

Професор кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності

Центральноукраїнського національного технічного університету,

кандидат економічних наук, професор

Левченко А.О.

Згідно з Сибірцев В.В. та Левченко А.О. завіряю:

